

La literatura italiana en la literatura catalana

Visat núm. 1
(gener 2006)

per **Rossend Arqués**

La literatura italiana és present en la literatura catalana des de gairebé els inicis mateixos d'aquesta última. Les traduccions de moltes obres italianes, començant per la de la *Divina Comèdia* d'Andreu Febrer o l'anònima del *Decameró* de Boccaccio, per no parlar de les de l'obra llatina de Petrarca, han estat essencials per construir la poesia i la prosa catalana del Renaixement.

N'és un exemple prou clar la «Lletra de reials costums» del *Tirant lo Blanc*, traducció de l'epístola *Familiars* XI 2 de Petrarca. L'humanisme català poua en l'humanisme provinent de Nàpols on la nostra cultura era de casa. El barceloní Benet Gareth es convertí en un dels millors poetes del Quattrocento en llengua italiana. Ferran Valentí, que traduí al català les *Paradoxes* de Ciceró, escrivia en un llatí humanista, sobre el qual va néixer la prosa elegant de la cancelleria de la cort catalana. Deixant de banda els moments de davallada, el ressorgiment del català torna a anar de la mà de les lletres italianes. Les dues primeres estrofes de *La pàtria* d'Aribau són l'adaptació d'imatges preses d'*I promessi sposi* de Manzoni.

D'aleshores ençà viatgers i traductors apassionats i curiosos no han deixat d'acostar-nos-en els principals autors. Les llums tardorenques del Renaixement italià il·luminaren els nous camins de la cultura noucentista: Riba llegia Michelangelo i traduïa Cellini; Pijoan i Pla en cantaven les meravelles artístiques. I amb els anys Carner i Comadira ens han aprofitat Leopardi, Sagarra i Mira ens han regalat sengles versions de la *Comèdia* de Dante, mentre una llarga llista de traductors n'han versionat els autors més representatius de totes les èpoques, accents i latituds, els quals no han parat d'inocular la seva saba en les lletres catalanes: Petrarca, Ariosto, Goldoni, Pirandello, Moravia, Pavese, Calvino, Pasolini, Fo, Eco, Manganelli.

No hem d'oblidar, però, la cultura catalana a Itàlia. El lul·lisme internacional té en els cabalistes venecians del segle XVI un dels principals centres d'irradiació. Hom imagina Ariosto llegint a Ferrara la traducció del *Tirant lo Blanc* que acabava d'enllestir Lelio Manfredi a Màntua. Moltes capelles, pintures i esglésies dedicades a Sant Vicenç Ferrer són testimoni de la importància que el predicador va tenir en tota la geografia italiana. D'ençà de la Renaixença, Catalunya ha tingut força amics i admiradors que n'han divulgat els autors i les obres principals, fent arribar a un públic italià selecte les obres de Verdaguer, Salvat-Papasseit, Espriu, Riba, Foix, entre d'altres.

